

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра експлуатації та ремонту машин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Автомобільні силові установки	
Викладач		Сергій МАГОПЕЦЬ, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри експлуатації та ремонту машин
Контактний тел.	+38(050) 577-39-55	
E-mail:	magserg@ukr.net	
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120, у т.ч. лекції – 28 години, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 78 годин. Формат: очний (offline / facetoface) / дистанційний(online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2022.	
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua ; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber.	
Пререквізити	Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Автомобільні силові установки» значно підвищиться, якщо здобувач попередньо опанував матеріали таких дисциплін як: «Фізика», «Хімія», «Технологія конструкційних матеріалів та матеріалознавство», «Теоретична механіка», «Опір матеріалів», «Теорія механізмів і машин», «Деталі машин», «Автомобілі (основи конструювання, теорія експлуатаційних властивостей, аналіз конструкції та розрахунки автомобілів)», «Електроніка, електротехніка та комп'ютерна техніка», «Основи технології виробництва та ремонту автомобілів».	

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у фахівців системи наукових та професійних знань і навичок з теорії робочих процесів, кінематики та динаміки автомобільних двигунів різних типів.

Завдання дисципліни є:

- формування компетентностей, важливих для особистісного розвитку фахівців

- та їхньої конкурентно-спроможності на сучасному ринку праці;
- формування знань із загальної будови теплового двигуна внутрішнього згорання, конструктивних особливостей всіх його систем, вузлів і механізмів;
  - формування необхідного рівня знань з розуміння термодинамічних та дійсних циклів поршневих двигунів внутрішнього згорання, принципів їх роботи;
  - формування необхідного рівня знань з особливостей протікання та характеристик процесів впуску, стискання, згорання, розширення та випуску поршневих двигунів всіх типів;
  - формування знань про особливості кінематики та динаміки бензинових та дизельних ДВЗ.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- загальну будову та принципи роботи дизельних та бензинових двигунів внутрішнього згорання;
- особливості протікання циклів різних типів двигунів внутрішнього згорання;
- особливості утворення горючих сумішей та хімічних реакції згорання;
- особливості протікання, характеристики та показники процесів впуску, сумішоутворення, стискання, згорання, розширення та випуску поршневих двигунів;
- будову та особливості конструкцій всіх систем двигунів, а саме: кривошипно-шатунного механізму та циліндро-поршневої групи, механізму газорозподілення, системи мащення, охолодження та систем живлення всіх типів (карбюраторної, інжекторної, дизельної класичної, дизельної типу Common Rail, газобалонної), системи випуску тощо;
- особливості кінематичного та динамічного розрахунку циліндро-поршневих ДВЗ.

вміти:

- виконувати розбирально-складальні та регулювальні операції всіх механізмів поршневого двигуна внутрішнього згорання;
- здійснювати типові і контрольні випробування ДВЗ;
- самостійно освоювати конструкцію нових типів систем і механізмів ДВЗ.

набути соціальних навичок (soft-skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал, взаємодіяти в проектній діяльності;
- виявляти небайдуже ставлення до участі у громадських суспільних заходах, спрямованих на підтримку здорового способу життя оточуючих.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотернопільському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історія створення, розвитку та сучасний стан автомобільних двигунів. Основні показники і умови роботи двигунів

- 1.1 Історичний аналіз застосування двигунів різних видів і типів в якості силових установок автомобілів.
- 1.2 Сучасна класифікація автомобільних силових установок та їх основні показники.
- 1.3 Умови роботи та вимоги до автомобільних силових установок.

Тема 2. Види палив для автомобільних двигунів та особливості перетворення їх енергії в механічну роботу.

- 2.1. Електрична енергія (електрострум).
- 2.2 Рідке легке паливо – бензини та гаси.
- 2.3 Важче рідке паливо – дизельні палива, олії, мастила, газойлі.
- 2.4 Газоподібні палива – генераторний, природній, промисловий та інші гази.
- 2.5 Кисень та водень.
- 2.5 Стиснені гази та рідини.

Тема 3. Циліндро-поршневі двигуни (ЦПД) внутрішнього згорання.

- 3.1 Термодинамічні цикли та процеси поршневих ДВЗ (основні визначення курсу ДВЗ; теоретичні термодинамічні цикли ДВЗ; дійсні термодинамічні цикли ДВЗ; робочі процеси чотирьохтактних ДВЗ з циклом Отто та Дизеля).
- 3.2. Процес впуску (параметри процесу впуску; коефіцієнт надлишку повітря; коефіцієнт наповнення; організація руху свіжого заряду).
- 3.3 Процес стискання (визначення параметрів наприкінці стискання; вплив різних факторів на процес стискання; рух суміші в процесі стискання).
- 3.4. Основні положення процесу згорання (процеси згорання в бензинових двигунах з примусовим іскровим запаленням та в дизелях; особливості процесів згорання; вплив окремих факторів на процеси згорання в двигунах різних типів; основні порушення нормального згорання в двигунах із іскровим запаленням).
- 3.5 Процеси розширення та випуску (вплив різних факторів на показник політропи розширення; утворення токсичних компонентів в продуктах згорання; норми вмісту токсичних компонентів в продуктах згорання ДВЗ; вплив різних факторів на токсичність двигунів та основні способи зниження токсичності та димності відпрацьованих газів).
- 3.6. Особливості протікання процесів сумішеутворення в бензинових, газових та дизельних двигунах.
- 3.7 Показники робочого циклу (індикаторні та ефективні показники; вплив різних факторів на показники робочого процесу).
- 3.8 Тепловий баланс ДВЗ та тепла напруженість деталей двигуна.
- 3.9 Кінематика та динаміка кривошипно-шатунного механізму.
- 3.10 Характеристики та стійкість режиму роботи двигуна

Тема 4. Роторно-поршневі двигуни (РПД) внутрішнього згорання.

- 4.1 Особливості конструкції РПД Ванкеля.
- 4.2 Термодинамічні цикли та процеси РПД, їх відмінність від циклів та процесів поршневих ДВЗ.
- 4.3. Особливості протікання процесу впуску (параметри процесу впуску;

коефіцієнт надлишку повітря; коефіцієнт наповнення).

- 4.4 Процес стискання (визначення параметрів наприкінці стискання; вплив різних факторів на процес стискання).
- 4.5. Основні положення процесу згорання (вплив окремих факторів на процеси згорання в РПД із іскровим запаленням).
- 4.6 Процеси розширення та випуску (вплив різних факторів на показник політропи розширення; утворення токсичних компонентів в продуктах згорання; норми вмісту токсичних компонентів в продуктах згорання).
- 4.7 Переваги та недоліки РПД у порівнянні з ЦПД, перспективи застосування.

Тема 5. Газотурбінні двигуни.

- 5.1 Принципові схеми газотурбінних двигунів (одновальні, двох вальні, без та з теплообмінниками, оснащеними різними типами компресорів).
- 5.2 Особливості термодинамічних процесів в газотурбінних двигунах.
- 5.3 Показники робочого циклу газотурбінних двигунів.
- 5.4 Переваги та недоліки газотурбінних двигунів у порівнянні з ДВЗ, перспективи їх застосування.

Тема 6. Двигуни із зовнішнім підведенням теплоти (двигуни Стірлінга).

- 6.1 Особливості термодинамічного циклу двигунів із зовнішнім підведенням теплоти (види робочого тіла, види палива та способи організації процесів його згорання).
- 6.1 Особливості конструкції двигунів із зовнішнім підведенням теплоти різних типів (α , β та γ Стірлінги).
- 6.2 Вільнопоршневі двигуни Стірлінга.
- 6.3 Роторні двигуни Стірлінга.
- 6.4 Переваги та недоліки двигунів із зовнішнім підведенням теплоти у порівнянні з тепловими двигунами інших типів; перспективи їх застосування в конструкціях силових установок автомобілів.

Тема 7. Електричні двигуни.

- 7.1 Принцип роботи та конструктивні особливості електричних двигунів (постійного та змінного струму; з ротором, що обертається; з статором, що обертається).
- 7.2 Особливості розміщення та кількість електричних двигунів в силових установках автомобілів.
- 7.3 Електричні силові установки із живленням струмом від акумуляторних батарей (BEV).
- 7.4 Електричні силові установки із живленням струмом від паливних елементів (електрохімічних перетворювачів енергії) (FCEV).
- 7.5 Переваги та недоліки електричних силових установок з іншими типами двигунів.

Тема 8. Гібридні силові установки.

- 8.1 Класифікація гібридних силових установок.
- 8.2 Види палива та особливості перетворення енергії двигунами, що входять до складу гібридних силових установок.
- 8.3 Особливості конструкції гібридної силової установки, що поєднує ДВЗ та гідромашину.
- 8.4 Особливості конструкції «паралельної» гібридної силової установки, що поєднує ДВЗ та електродвигун (HEV).

- 8.5 Особливості конструкції «послідовної» гібридної силової установки, що поєднує ДВЗ та електродвигун (REEV).
- 8.6 Особливості плагін (plug-in) гібридної силової установки (PHEV).
- 8.7 Переваги та недоліки гібридних силових установок з іншими типами двигунів.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

1. Ф.І. Абрамчук та ін. Автомобільні двигуни. Підручник. – К.: В-во «Арістей», 2009. – 476 с.
2. Бурчев О.М. Двигуни внутрішнього згорання. – Харків, «Сміт», 2006. – 128 с.
3. Склярів В.М. Автомобільні двигуни. Особливості конструкції. – Харків: ЗНАДУ, 2011. – 384 с.
5. Дяченко В.Г., Саловський В.С., Кропівний В.М., Магопець С.О. та ін. Розрахунок автомобільних двигунів / Навчальний посібник до курсового проектування. – Кіровоград, КДТУ, 2003. – 266 с.
6. В.М. Архангельский, М.М. Вихерт, А.Н. Воинов, Ю.А. Степанов, В.И. Трусков, М.С. Ховах. Автомобильные двигатели / под ред. М.С. Ховаха. – М.: Машиностроение, 1977. – 591 с.
7. А.И. Колчин, В.П. Демидов. Расчет автомобильных и тракторных двигателей. – М.: Высшая школа, 1980. – 400 с.
8. Electric and Hybrid Vehicles – By Tom Denton (Published June 10, 2020).
9. Electric and Hybrid Vehicles Power Sources, Models, Sustainability, Infrastructure and the Market. - Gianfranco Pistoia (1st Edition - July 27, 2010).
10. Plug-in Hybrid Electric Vehicle (PHEV) - Joeri VAN Mierlo (August 2019).
11. An Introduction to Stirling Engines - James Senft (January 1, 1993).
12. The Next Great Thing: The Sun, the Stirling Engine, and the Drive to Change the World First Edition - Mark L. Shelton (March 31, 1994, 272 pages).
13. Wankel rotary piston engine cycle: Analysis and calculation taking into account the composition of combustion products. - Alexandr Maximow (February 2, 2021).
14. The Wankel Rotary Engine: A History - John B. Hege (December 13, 2006).
15. Automotive gas turbines - John Mortimer (December 23, 2016).
19. Саловський В.С., Кропівний В.М., Магопець С.О., Кулешков Ю.В., Саловська Л.В. Трактори та автомобілі. Лабораторний практикум з паливної апаратури дизелів / Навчально-методичний посібник. – Кіровоград, КНТУ, 2004. – 148 с.
20. Саловський В.С., Кропівний В.М., Магопець С.О., Красота М.В., Саловська Л.В.

Трактори та автомобілі. Навчальний посібник / за ред. Саловського В.С. – Кіровоград, КНТУ, 2006. – 257 с.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри «Експлуатація та ремонт машин», протокол №11 від «15» березня 2022 р.